

Міністерство освіти і науки України
**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ
ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ**

04074. Київ, Вишгородська, 19 тел. 450-02-00, 450-43-90 e-mail: nencc@nencc.gov.ua

« ____ » _____ 2015 р. № ____
На № _____ від _____

**Директорові НЕНЦ
Вербицькому В. В.**

Щодо проведення Всеукраїнського семінару заступників
директорів центрів еколого-натуралістичної творчості
учнівської молоді у м. Чернівцях

Доповідна записка

**Про проведення Всеукраїнського семінару заступників директорів центрів
еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді «Розвиток науково-
пізнавальної активності дітей та учнівської молоді засобами еколого-
натуралістичної роботи»**

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 06.02.2015 № 99 «Про затвердження плану навчальних семінарів педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів на 2015 рік», листа Міністерства освіти і науки України від 20.02.2015 № 1/9-88 «Про проведення Всеукраїнського семінару» 20 – 22 травня ц.р. в Чернівецькій області відбувся Всеукраїнський семінар заступників директорів центрів еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді «Розвиток науково-пізнавальної активності дітей та учнівської молоді засобами еколого-натуралістичної роботи».

До участі в заході запрошувалися заступники директорів обласних, районних та міських позашкільних навчальних закладів еколого-натуралістичного напрямку, завідувачі еколого-натуралістичних відділів палаців і будинків дитячої та юнацької творчості, профільних філій.

Учасниками семінару стали представники 16 обласних еколого-натуралістичних центрів України з Київської, Миколаївської, Сумської, Івано-Франківської, Хмельницької, Чернігівської, Херсонської, Запорізької, Львівської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Волинської, Закарпатської, Житомирської та Чернівецької областей.

Захід розпочався із ознайомлення учасників з виставкою «Екологічне виховання учнів навчальних закладів Чернівецької області», яка презентувала роботу еколого-натуралістичних центрів Чернівецької області.

На пленарному засіданні Оксана Палійчук, директор Департаменту освіти і науки Чернівецької обласної державної адміністрації відзначила, що органи державної виконавчої влади та місцевого самоврядування Чернівецької області приділяють значну увагу екологічній освіті. Розроблена регіональна концепція

екологічної освіти і виховання та Програма розвитку екологічної освіти на 2013-2017 роки Чернівецької області. Було окреслено стан позашкільної еколого-натуралістичної освіти в області.

О. Палійчук визначила пріоритетним у роботі освітян області розширення мережі еколого-натуралістичних об'єднань, роботу з обдарованими і соціально-незахищеними дітьми, розвиток матеріально-навчальних баз позашкільних навчальних закладів. На завершення директор Департаменту побажала учасникам плідної роботи, добрих результатів, гарних вражень від спілкування.

Також на пленарному засіданні виступив Ярослав Когутяк, директор Департаменту екології та туризму Чернівецької обласної державної адміністрації; Вікторія Тараненко, заступник директора Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді Міністерства освіти і науки України; Христина Шевчук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Олена Григор'єва, доцент кафедри природничо-математичних дисциплін Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, вчителі, педагоги-позашкільники навчальних закладів Чернівецької області, а також учасники семінару – заступники директорів обласних центрів еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді інших областей України.

21 травня учасники побували у Сторожинецькому районному центрі еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, ознайомилися з основними напрямками його роботи, відвідали Вижницький національний природний парк. На прикладі співпраці комунального закладу "Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді" та Національного природного парку «Вижницький» ознайомились із використанням освітнього потенціалу еколого-просвітницького центру Національного парку в контексті «екологізації» освіти, новими методиками ботанічних досліджень, зокрема сітковим картуванням як інструментом моніторингу біорізноманіття, представлених співробітниками кафедри ботаніки, лісового і садово-паркового господарства Інституту біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

У місті Вижниця учасники ознайомилися з етноекоекологічними особливостями Буковинських Карпат, як інтегральною формою «екологізації» навчально-виховного процесу, через відвідування Вижницького коледжу прикладного мистецтва імені В.Шкрібляка, етно-краєзнавчого музею, відділу художнього ткацтва та презентацію роботи закладу. У місті Вижниця учасників Всеукраїнського семінару вітали мер міста Вижниці Олексій Чепіль, заступник голови районної державної адміністрації Клавдія Назаренко, начальник районного відділу освіти Михайло Андрич.

Вишиванка - символ, який єднає українців незалежно від мови, якою вони спілкуються, і місця, де проживають. Оскільки другий день семінару припав саме на 21 травня, День вишиванки, то учасники семінару взяли участь у відзначенні цього свята на Центральній площі міста Вижниці, цим самим переймаючи досвід патріотичного виховання дітей на західній Україні. Свято

супроводжувалося виступами вихованців позашкільля Вижниччини. З учасниками було проведено символічний обряд зустрічі «Заводини».

22 травня учасники Всеукраїнського семінару ознайомилися з нетрадиційними формами та засобами екологічного виховання у процесі формування екологічної компетентності дітей та учнівської молоді (з досвіду роботи виїзної очно-заочної біологічної школи КЗ ЧОЦЕНТУМ та учасників проекту «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини») в Лужанському ЗНЗ I-III ступенів імені В. Орелецького. Їх зустріли Руслана Равлюк, начальник відділу освіти, молоді та спорту Кіцманської райдержадміністрації та Віктор Катрюк, директор ЗНЗ. Лужанський ЗНЗ являється одним із учасників багаторічного спільного проекту «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини» та навчальним закладом, на базі якого працює секція «Екологія» виїзної очно-заочної біологічної школи комунального закладу "Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді". Світлана Руденко, доктор біологічних наук, професор кафедри екології та біомоніторингу Інституту біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича представила учасникам проект «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини», в якому задіяні комунальний заклад "Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді", кафедра екології та біомоніторингу Інституту біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35 сільських шкіл Чернівецької області.

Даний проект заслуговує на вивчення та поширення серед позашкільніх навчальних закладів України.

Інформація щодо проекту «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини»

Комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» спільно з кафедрою екології та біомоніторингу Інституту біології, хімії та біоресурсів Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича та 35 загальноосвітніми навчальними закладами області у 2012 році запровадили багаторічний проект «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини».

Значення проекту:

- **наукове:** проводиться моніторинг екологічного стану населених пунктів та розроблені рекомендації щодо його покращення, досліджуються етнекологічні особливості регіону;

- **освітнське:** педагоги навчальних закладів оволодівають арсеналом сучасних методів екологічних досліджень та передають свої знання учням; учнівські дослідження рекомендовані для участі в олімпіадах та наукових проектах;

- **виховне:** учні та вихованці гуртків, студенти залучені до розв'язку найактуальніших проблем краю, приймають участь в ряді конкурсів та акцій;

- **профорієнтаційне:** учні та вихованці-учасники проекту складають надійний резерв абітурієнтів для кафедри екології та біомоніторингу ЧНУ ім. Ю. Федьковича, інших вищих навчальних закладів;

- **соціальне:** педагоги та викладачі в процесі виконання проекту вчаться об'єднувати зусилля для вирішення наріжних проблем краю. Адже на Буковинській землі завжди панував принцип «Спільними зусиллями!».

Першою складовою проекту є дослідження екологічного стану Буковини. Особливістю цих досліджень є водозбірно-басейновий принцип їх реалізації.

Учасники проекту поділені за трьома водозбірними басейнами: Дністровський, Прутський та Сіретський, що сформувались навколо найголовніших річкових артерій краю.

Мета складової – розробка інноваційної технології моделювання порушень NPC–циклів локальних екосистем і прогнозування наслідків їх розбалансованості, яка ґрунтується на градієнтному аналізі цих систем у складі єдиних водозбірно-басейнових комплексів.

У контексті концепції водозбірного басейну учасниками проекту цілеспрямовано обираються локальні наземні екосистеми, розміщені на прирічкових схилах, кожна з яких досліджується в складі водозбірної екосистеми «локальна наземна екосистема – річкова екосистема» як єдиної екосистемної одиниці. На переконання авторів проекту такий підхід дозволить використати річку як своєрідний «датчик» на виході з локальної наземної екосистеми, що особливо важливо при розробці системних моделей.

У центрі уваги етноекологічної складової проекту – комплексне вивчення етноекологічних аспектів матеріальної та духовної культури, у тому числі поселень, житла, господарсько-промислової діяльності, одягу, їжі, обрядів, народної медицини, сакральної сфери світогляду в системі природокористування та життєзабезпечення населення різних районів Чернівецької області.

Протягом 2012-2015 рр. проводилися тренінги по опрацюванню методик дослідження, як у лабораторних умовах, так і у польових, безпосередньо на реперних точках моніторингу. Для підбиття підсумків певних етапів досліджень працювала літня школа на базі ПОВЗ «Лунка». Періодично проводяться обговорення щодо оформлення звітів про виконання завдань проекту.

Першим вагомим підсумком проекту стало видання результатів трирічного моніторингу річкових екосистем Чернівецької області «CNP – моніторинг річкових систем (на прикладі Чернівецької області)». Ця кропітка праця обіймає дослідження нітратів, фосфатів, карбонітів та гідрокарбонатів, проведені в період весняного водопілля та літньої межени. Аналіз води здійснювався одночасно на всіх станціях моніторингу та обіймав ділянки річок, що межують з лісовими, лучними та пасторальними заплавами. Посібник включає розроблені учасниками проекту методики досліджень і був презентований на Всеукраїнському семінарі заступників директорів ЦЕНТУМ 20-22.05.2015.

Проект підтримано відділом преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Завдяки чому було проведено два навчальні семінар-тренінги «Екологічна освіта та просвіта учнів загальноосвітніх шкіл».

Накопичений досвід учасників освітянсько-просвітницького екологічного проекту «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини» свідчить про важливість застосування різних форм співпраці науковців та педагогів у справі збереження довкілля та екологізації освіти.

Лариса Хлус, кандидат біологічних наук, керівник гуртків КЗ ЧОЦЕНТУМ, ознайомили учасників семінару із структурою, навчально-виховною роботою виїзної очно-заочної біологічної школи комунального закладу "Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді" як засобу формування науково-пізнавальної активності учнівської молоді сільської місцевості.

На завершення семінару учасники познайомилися з роботою педагогічної вітальні Чернівецького обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді, поділилися враженнями та отримали сертифікати учасників Всеукраїнського семінару.

За час перебування на Буковині для учасників семінару була організована екскурсія по місту Чернівці із відвідуванням Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, а також інших пам'яток історії та культури стародавнього міста.

Під час проведення «круглого столу» були обговорені актуальні проблеми щодо координації еколого-натуралістичної роботи в регіонах, розвитку позашкільної еколого-натуралістичної та сільськогосподарської освіти, оновлення її змісту, впровадження в навчально-виховний процес сучасних технологій, новітніх досягнень, оновлення програмно-методичного забезпечення позашкільної освіти, акцент на здійсненні національно-патріотичного виховання в навчально-виховному процесі, аналіз плану масових Всеукраїнських заходів із учнівською молоддю та плану навчальних семінарів педагогічних працівників позашкільних навчальних закладів, розглядалися питання щодо підготовки до проведення Всеукраїнського зльоту натуралістів (з нагоди відзначення 90-річчя юннатівського руху в Україні) тощо.

Учасники Всеукраїнського семінару отримали наступні методичні матеріали, підготовлені педагогічним колективом закладу:

1. Збірник матеріалів Всеукраїнського семінару заступників директорів центрів еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді «Розвиток науково-пізнавальної активності дітей та учнівської молоді засобами еколого-натуралістичної роботи». Укладач – Т.Н.Чебан, відповідальна за випуск – Л.Ю.Головченко.

2. Посібник «СНР – моніторинг річкових екосистем (на прикладі Чернівецької області. З досвіду роботи проекту «Етнекологічні особливості та дослідження екологічного стану Буковини») за ред. Руденко С.С.

3. Посібник «Екологія в таблицях, схемах та малюнках». О.Я.Буждиган, О.Д.Зароченцева, С.С.Руденко.

4. «Екологія в досліджах. Методичні рекомендації для наукової роботи в навчальних закладах різного типу» (I частина). О.Я.Буждиган, С.С.Руденко, О.Д.Зароченцева, С.С.Костишин.
5. «Екологія в досліджах. Методичні рекомендації для наукової роботи в навчальних закладах різного типу» (II частина). О.Я.Буждиган, С.С.Руденко, О.Д.Зароченцева, С.С.Костишин.
6. Посібник «Впровадження методів національного виховання в творчу і навчально-виховну діяльність гуртків еколого-натуралістичного спрямування». О.Г.Жук.
7. Буклет комунального закладу "Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді".

Вербицька Т.А.
Тараненко В.І.